

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ
MAGISTER ALEKSANDRY SZYMANEK

**pt. „Przyczyny trwałych i przemijających przeszkód w wykonywaniu
władzy rodzicielskiej”**

Tematem rozprawy doktorskiej jest problematyka trwałych (art. 111 k.r.o.) oraz przemijających (art. 110 k.r.o.) przeszkód w wykonywaniu władzy rodzicielskiej. Mając na uwadze wieloaspektowy charakter niniejszej pracy, zastosowano różne metody badawcze: metodę teoretyczną (egzegezy), metodę psychologiczno-pedagogiczną (analiza literatury specjalistycznej, zwłaszcza w aspekcie eurosieroctwa), a także metodę empiryczną (badanie akt sądowych oraz badanie ankietowe).

Z badań aktowych wynika, że najczęściej występującymi przyczynami ingerencji we władzę rodzicielską o charakterze trwałym bądź przemijającym są przeszkody w postaci: choroby, wyjazdu za granicę oraz odbywania kary pozbawienia wolności przez rodzica/rodziców.

W związku z powyższym autorka pracy ograniczyła przeprowadzone badania własne-aktowe do analizy wyselekcjonowanych spraw, w których główną przeszkodę w wykonywaniu władzy rodzicielskiej stanowiły trzy wymienione wyżej przyczyny. Pozostałe przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej występowały rzadko, a także w wielu przypadkach nie stanowiły samoistnej podstawy do wydania orzeczenia w przedmiocie ingerencji we władzę rodzicielską.

W dotychczasowej literaturze brak było publikacji poświęconej analizie charakteru przeszkód w wykonywaniu władzy rodzicielskiej.

Celem pracy przede wszystkim było zbadanie, kiedy przeszkoda w wykonywaniu władzy rodzicielskiej uzasadnia zawieszenie, a kiedy pozbawienie władzy rodzicielskiej. Między wskazanymi dwiema instytucjami prawnymi występują liczne różnice, w tym w zakresie przesłanek oraz skutków, które kształtują ich istotę oraz charakter prawny. Mimo zasadniczych odmienności dostrzega się także między nimi liczne podobieństwa, co powoduje rozbieżności w praktyce orzeczniczej. Analiza wskazanych instytucji pozwala stwierdzić, że pojęcie przeszkód uregulowane przez ustawodawcę ma charakter bardzo ogólny. Ingerencję sądu we władzę rodzicielską, w przypadku zastosowania art. 111 k.r.o. (pozbawienie władzy rodzicielskiej), poza innymi przesłankami, uzasadnia wystąpienie przeszkody o charakterze

trwałym, natomiast w myśl art. 110 k.r.o. zawieszenie władzy rodzicielskiej – przeszkody o charakterze przemijającym. Z uwagi na obowiązującą praktykę orzecniczą ograniczania władzy rodzicielskiej w trybie art. 109 k.r.o. w przypadku wystąpienia omawianych przeszkód, uzasadnione było także przeniechanie zarządzeń przewidzianych w tym artykule.

Główną tezą pracy jest twierdzenie, że wybór optymalnej, zgodnej z dobrem dziecka, formy wykonywania władzy rodzicielskiej uzależniony jest od charakteru występującej przeszkody. Ze względu na szeroki wachlarz okoliczności faktycznych występujących w poszczególnych sprawach, trudne, a wręcz niemożliwe jest wskazanie uniwersalnych wytycznych odnośnie do zastosowania konkretnego środka ingerencji przez sąd. Analiza zagadnienia pozwala jednoznacznie stwierdzić, że stopień ogólności w pojęciu przeszkody jest konieczny ze względu na różnorodność stanów faktycznych i uzasadniony w świetle podstawowej zasady prawa rodzinnego, jaką jest zasada ochrony dobra dziecka.

Istotnym zagadnieniem przedstawionym w niniejszej pracy była odpowiedź na pytanie, czy wydawane przez sąd orzeczenia w przedmiocie władzy rodzicielskiej stanowią adekwatną i optymalną formę ingerencji, która uwzględnia całokształt okoliczności faktycznych występujących w danej sprawie.

Rozprawa doktorska składa się z sześciu rozdziałów podzielonych odpowiednio na podrozdziały. W pierwszym rozdziale przedstawiono cel oraz zakres ujęcia tematu, a także zastosowaną w pracy metodologię. W drugim rozdziale omówiono instytucję władzy rodzicielskiej, a w trzecim analizę środków ingerencji we władzę rodzicielską.

W rozdziale czwartym zaprezentowano wyniki badań własnych-aktowych, które polegały na analizie akt 300 spraw sądowych w przedmiocie ograniczenia, pozbawienia oraz zawieszenia władzy rodzicielskiej.

W rozdziale piątym przedstawiono wyniki badań własnych – ankietowych poprzedzone rozważaniami teoretycznymi na temat eurosieroctwa. Zjawisko eurosieroctwa należy do jednej z ważniejszych przeszkód w wykonywaniu władzy rodzicielskiej i dlatego ta problematyka została objęta badaniami ankietowymi. W drugiej części tegoż rozdziału przedstawiono problem eurosieroctwa w świetle badań ankietowych z udziałem pracowników ośrodków pomocy społecznej. Przeanalizowano 399 wypełnionych ankiet. Autorka pracy dokonała również katamnezy, porównując swoje wyniki z danymi zawartymi w niepublikowanej pracy magisterskiej Krzysztofa Paradowskiego pt. „Eurosieroctwo w świetle badania ankietowego pracowników miejskich ośrodków pomocy społecznej” napisanej pod kierunkiem prof. dr zw. Wandy Stojanowskiej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2013 roku. W rozdziale szóstym zawarto wnioski

sformułowane na podstawie zaprezentowanych badań w rozdziałach empirycznych niniejszej pracy.

Wyniki przeprowadzonych badań własnych wskazują, że zbędne są jakiegokolwiek zmiany legislacyjne. Doprecyzowanie określeń „trwała” i „przemijająca” dotyczących przeszkód w wykonywaniu władzy rodzicielskiej prowadziłyby do niebezpiecznej kazuistyki, która przyniosłaby więcej szkody niż pożytku. Wykładnia tych określeń powinna należeć do sądu, pod warunkiem prowadzenia wnikliwego i racjonalnego postępowania dowodowego. Uwagi zawarte w podsumowaniu pracy mają charakter propozycji *de lege lata* i innych – wprawdzie wykraczających poza samą wykładnię przepisów regulujących instytucje prawne objęte tematem pracy, ale równie ważnych dla realizacji zasady ochrony dobra dziecka.